

TURINYS

PASTABA SKAITYTOJUI	7
ĮVADAS	9
ŽODYNĖLIS	16
KAS YRA KAS	20

I DALIS. MOKINYS

1 SKYRIUS. Naujokas	24
2 SKYRIUS. Amato pamokos	46
3 SKYRIUS. Už priešų linijų	61
4 SKYRIUS. Glasnost, arba viskas griūva	73
5 SKYRIUS. Susipažinkite su šamanais	83

II DALIS. MEISTRAS

1 SKYRIUS. Tylus perversmas – <i>bespridielas</i>	102
2 SKYRIUS. Stebuklų amžius	112
3 SKYRIUS. Sunkumų metas	121
4 SKYRIUS. Klumpant į Sočį	137
5 SKYRIUS. Vėl taikinyje	147

III DALIS. BURTININKAS

1 SKYRIUS. Operacija „Sočio rezultatai“	154
2 SKYRIUS. Karas dviem frontais	166
3 SKYRIUS. Teprasideda žaidynės	177
4 SKYRIUS. Ir vėl reikia taisyti vamzdžius	190
5 SKYRIUS. Gresianti audra	201
6 SKYRIUS. Slaptoji tarnyba nusipelno tiesos	218
7 SKYRIUS. Sprogimas	228

IV DALIS. TREMTINYS

1 SKYRIUS. Žemės drebėjimas Los Andžele	242
2 SKYRIUS. Žingsnis į viešumą	253
3 SKYRIUS. Priimant <i>nežmogumą</i>	262
4 SKYRIUS. Prieglobstis nuo audros	270

BAIGIAMASIS ŽODIS. Nesibaigiantis karas 279

PRIEDAS.

Operacija „Sočio rezultatai“, žingsnis po žingsnio 285

SANTRUMPOS 295

3 SKYRIUS

PRIIMANT NEŽMOGUMĄ

Praskleisti Sočį dengusį paslapčių šydą buvo teisingas pasirinkimas. Sporto pasaulis buvo beprasiskverbiantis į milžinišką Rusijos dopingo operacijos gelmę, tačiau atskleista informacija kėlė problemų ir man, ir Rusijos sportui.

Kaip ir buvo spėta, „New York Times“ istorija supykė JAV teisingumo departamento prokurorus rytiniame Niujorko rajone. Jie kelias dienas neatsiliepė į mano advokato skambučius. Pradėjome nerimauti, kad kitas dokumentas, kurį aš gausiu, bus kaltinamasis aktas, su kuriuo kartu pakibtų ir kalėjimo grėsmė. Laimei, Bryanas ir jo bičiuliai man rado tobulą baudžiamojo proceso gynėją. Jimo Waldeno specializacija – į be galo sudėtingą padėti patekusių atsakovų gynyba. Jis buvo dirbęs Teisingumo departamente ir kiekvienoje byloje, kurios ėmėsi kaip privatus advokatas, sugebėjo sėkmingai pakeisti savo klientų statusą iš kaltinamojo nusikaltimu į bendradarbiaujančio liudytojo. Jis šiek tiek dvejojo dėl manęs: sportas nebuvo jo veiklos sritis, o mano tariamų nusikaltimų subtilybės buvo bauginamai sudėtingos.

Mes susitarėme susitikti Filadelfijoje, pasikalbėjome ir pasirašėme sutartį. Nuo to laiko visi mano vieši pareiškimai turėjo eiti per Waldeną. Jis ir jo kolegė Avni Patel man taip pat padėjo pasiruošti Teisingumo departamento

tyrėjų tardymui ir peržiūrėjo visą informaciją, kurią suteikiau McLareniui bei jo kolegoms.

Metų viduryje jau buvau išvykęs iš Los Andželo, gavau naują tapatybę ir turėjau išmokti atsiliepti šaukiamas nauju vardu.

2016 m. birželio viduryje vėl pradėjo kristi bombos. IAAF taryba nusprendė pratęsti Rusijos lengvaatlečių diskvalifikaciją, o tai reiškė, kad jiems bus uždrausta dalyvauti Rio olimpinėse žaidynėse liepą. TOK paskelbė, kad nei sporto ministras Mutko, nei jo darbuotojai nebus akredituoti Rio, o TOK ir Sporto arbitražo teismas Lozanoje parėmė IAAF sprendimą. Tada driokstelėjo dar viena bomba: Tarptautinis paralimpinis komitetas diskvalifikavo visą Rusijos paralimpinę komandą! Negalėjome tuo patikėti.

Liepos 18 d., likus vos dviem savaitėms iki Rio žaidynių pradžios, McLarenas paskelbė ataskaitą, kurioje buvo įrodytas kiekvienas mano išsakytas teiginys. McLarenas padarė išvadą „be pagrįstos abejonės“, kad Rusijos sporto ministerija, Rusijos nacionalinių komandų Sportinio rengimo centras, FST ir ADC „veikė siekdami apsaugoti dopingą vartojančius atletus“, pasinaudodami „valstybės valdoma saugia sistema“ ir „dingstančių teigiamų testų metodologija“.

Žinoma, kiekvienas naujas pranešimas išprovokavo pasiutėlišką užpakalių dangstymo protrūkį. Šveicarijoje įsikūrę „Berlinger Group“ – „BEREG-Kit“ buteliukų gamintojai – kategoriškai pareiškė, kad savo produktą vis dar laiko nesuklastojamu: „Nežinome apie specifikacijas, metodus ar procedūras, naudotas testuose ir eksperimentuose, kuriuos atliko McLaren komisija.“

Nuo gegužės mėnesio Rusija mobilizavo savo pačių propagandinius išteklius. Mutko elgėsi taip, lyg ši dramatiška paviėšinta informacija neturėtų nieko bendra su juo. Per valandą trukusį interviu su Hajo Seppeltu jis kalbėjo nesąmones ir vengė atsakymų į tiesius klausimus. Tada Vladimiras Pozneris, vienos Rusijos televizijos korespondentas, įstūmė Mutko į nepatogią padėtį paklausdamas štai ko: kas melavo apie mėginių sukeitimą Sočyje – jis ar aš? Užuoatsakęs į klausimą, Mutko kažką drėbtelėjo išsisukinėdamas. Pozneris jo pasigailėjo ir daugiau nebespaudė. Mutko – vienas iš tų keistų Putino eros veikėjų: spalvinga asmenybė, gebanti susieti eleganciją ir aplaidumą. Šiek tiek spustelėjus jis be pastangų grįždavo prie mechaniškai įsimintų frazių, būdingų biurokratui. Jo talentai ir galia buvo riboti, bet jis žinojo, už ko slėptis – už Vladimiro Putino, žmogaus, kurio talentai buvo lygiai tokie pat riboti, tačiau galia didžiulė.

2016 m. birželio 18 d. Rusijos tyrimų komitetas prieš mane pradėjo baudžiamąją bylą, apkaltino mane piktnaudžiavimu valdžia, neteisėto verslo įkūrimu, dokumentų klastojimu ir visos šalies bei jos sporto komandų reputacijos sužlugdymu. Rusiškose interneto svetainėse žmonės prisiminė tremtyje nužudytą Levą Trockį, kurį užpuolikas nužudė ledo kirtikliu, ir pradėjo spėlioti, kad ilgai gyvam man išlikti nebus leista.

Dar kartą nusipirkau naują telefoną, pasikeičiau numerį ir persikėliau į naują saugų namą.

Kremlius mane vadino dezertyru ir išdaviku, tačiau kur buvo mano tėvynė? Putino Rusija yra gėda visam pasauliui – mano tikroji tėvynė buvo miškas ir pievos tarp Romaškovo ir Razdorų vakariniame Maskvos pakraštyje, kur bėgiojau visą savo gyvenimą.

Mėgstamiausios mano vietos Maskvoje – olimpiniai objektai, esantys netoli mano namų Krylatskojės rajone: beveik 14 km ilgio dviračių trasa ir irklavimo kanalas, šalia kurio vedžiodavau savo šunį Vrangelį.

Kaip ir Nikita Kamajevs, tapau *nežmogus*, tik tiek, kad aš vis dar gyvas. Žinojau, kad namo niekada negrįšiu.

* * *

Pasitikti naujus 2017-uosius žiūrint ne „Likimo ironiją“, sovietinės eros romantinę komedią, kurią kiekvieną gruodžio 31-ąją rodo per Rusijos televiziją, o „Gražią moterį“, visiškai kitokį romantinį filmą, buvo neįprasta. Tačiau efektas toks pat. Gėriau vyną, o mano akyse kaupėsi ašaros.

Žiemą dažnai jausdavausi prislėgtas ir be galo vienišas. Buvau saugus, tačiau tai reiškė jokių kontaktų su kitais žmonėmis.

Nežiūrėk kitiems į akis ir atrodyk šaltas – tokius nurodymus pasikartojau kaskart prieš keldamas koją iš buto. Negaliu apsipirkinėti vietinėje parduotuvėje ar ieškoti nuolaidų prekybos centruose, laiką leidžiu kalbėdamasis su savimi ir televizoriumi.

Nuo tos akimirkos, kai nutraukiau tylą apie mėginių sukeitimo schemą Sočyje, į mane nukreipti ne tik įtikinami grasinimai nužudyti, bet ir nesiliaujanti juodinimo kampanija, sklindanti iš Rusijos. Kiekvieną mano išsakytą faktą, patvirtintą Dicko Pouno ir Richardo McLareno, Rusijos institucijos pasmerkė kaip prasimanymus.

Rusijos tyrimų komitetas (RTK) grėsmingai neigė daugybę faktų. Jie prisiekinėjo, kad neegzistavo joks „Sočio kokteilis“. Jie tą „patvirtino“ apklausę 700 Rusijos

nacionalinėms komandoms priklausančių sportininkų, trenerių, medicinos, SRC darbuotojų, nacionalinių sporto federacijų valdytojų ir nė vienas iš jų nebuvo girdėjęs apie jokią dopingo programą. Komitetas padarė tokią išvadą: „Jei ir buvo kokių nors antidopingo taisyklių pažeidimų, jie buvo grynai individualaus pobūdžio.“ Apie FST įsikišimą ne tik nebuvo kalbama, bet net ir užsimenama.

RTK tvirtino, kad niekas negalėjo įveikti „BEREG-Kit“ buteliukų dangtelių: jie nusprendė, kad „McLareno argumentas apie galimybę, kad buvo atidaryti <...> atletų šlapimui laikyti skirti buteliukai, kuriuos gamina Šveicarijos kompanija „Berlinger“, yra neteisingi ir atmetami“ ir citavo „ekspertus“, kurie „išsakė nuomonę, kad visiškai uždaryto buteliuko dangtelio atidaryti neįmanoma nepakenkiant jo vientisumui“.

Komitetas nusprendė, kad savo kaltinimus sugalvojau būdamas apsvaigęs nuo psichotropinių medžiagų ir palieptas Amerikos „specialiųjų tarnybų“ – jie omenyje turėjo CŽV.

Šis „tyrimas“ buvo tik ledkalnio viršūnė. Prastai pagarsėjęs Basmano rajono teismas, kuris į mane buvo nusitaikęs dar 2011-aisiais, išdavė suėmimo orderį; jie reikalavo mano ekstradicijos iš Amerikos teritorijos. Sporto ministerija paskelbė, kad už žalą, kurią padariau Rusijos sportui, reikalaus kompensacijos, taigi valdžia nusprendė areštuoti mano vasarnamį, kurį paveldėjau iš savo senelių. Laimei, Rusijos įstatymai neleido jiems areštuoti buto, kuriame vis dar gyveno mano šeima.

Visa tai buvo tik dirvos ruošimas žingsniui, kuris turės ilgalaikių pasekmių. Trisdešimt devyni visam gyvenimui diskvalifikuoti atletai, iš kurių TOK atėmė medalius ir uždraudė dalyvauti artėjančiose 2018 m. Pjongčango žiemos

žaidynėse Pietų Korėjoje, apskundė šį TOK sprendimą Sporto arbitražo teismui. Milžiniška minia, kurią sudarė sportininkai ir jų palydos, pasirodė per didelė Lozanos teismo salei, taigi nagrinėjimas persikėlė į Ženevą. Rusijos valdžia buvo per žingsnį nuo vieno iš savo tikslų, kad aš liudyčiau teisme, tačiau mano advokatai pasirūpino, jog galėčiau liudyti telekonferencijos metu; keliauti į Šveicariją nereikėtų.

Liudijau 2018 m. vasario 22 d. Kryžminės apklausos buvo sudėtingos, nes reikėjo ne vieno vertimo: iš anglų kalbos į rusų ir atvirkščiai. Ir nors mokėjau abi kalbas, kalbėjau prieš žmones, kurie nekantravo parodyti net patį mažiausią nenuoseklumą mano liudijime. Šalia manęs sėdėjo puikus vertėjas, tačiau turėjau daugybę priežasčių išlikti budrus.

Iš savo viešbučio Niujorke sugebėjome pasirūpinti stabilium vaizdu konferencijos ryšiu, bet iš Šveicarijos pusės „Skype“ strigo. Kartais buvo taip sunku girdėti, kad tekdavo klausimus pakartoti ar transliuoti per kieno nors telefoną. Aleksandras Legkovas, vienas iš trijų Aleksandru, buvo pagrindinis ieškovas, atstovaujantis diskvalifikuotiems rusams – TOK iš jo atėmė slidinėjimo kroso aukso ir sidabro medalius, laimėtus Sočyje.

Tai virto nevaldoma teisine šunų kova, kurią labai sunkino prastas ryšys su Šveicarija. Legkovo advokatas manęs paklausė, ar aš asmeniškai mačiau, kad sportininkai būtų davę švaraus šlapimo, vartoję kokteilį ar persiuntę skenuotą savo dopingo kontrolės formos informaciją. Atsakai, kad ne – tuo rūpinosi kiti žmonės.

Kai paprašiau, kad man duotų kelias minutes paaiškinti kokteilio veikimo principą, mano prašymas buvo atmestas. Apie tai Rusijos spaudoje buvo pranešta, kad prašiau

papildomo laiko, nes negalėjau prisiminti savo kokteilio sudedamųjų dalių! Kai patvirtinau, kad negaminau kokteilio į „Hercogienės sąrašą“ įtrauktiems atletams ir niekada nemačiau, kaip sportininkai jį vartoja, nedalyvavau surenkant švairius atletų šlapimo mėginius prieš žaidynes ar negavau fotografuotų dopingo kontrolės formų iš atletų, Rusijos spauda padarė išvadą, kad paneigiau savo ankstesnius parodymus!

FST įsikišimo reikalai niekada neiškilo, nes CAS iš anksto sutiko, kad kiekvienas atvejis būtų svarstomas individualiai ir neatsižvelgiant į tariamai vyriausybės valdomą programą ar FST įsikišimą.

Galiausiai CAS teisėjai pabrėžė, kad labai tikėtina, jog vykstant Sočio žaidynėms kai kurie Rusijos atletai galėjo dalyvauti mėginių sukeitimo procese, tačiau jie nagrinėjo ne šią bylą. Jų buvo paprašyta nuspręsti dėl kiekvieno peticiją pateikusių sportininko kaltumo ar nekaltumo ir jie negalėjo „savęs visiškai įtikinti“, kad remiantis jų išgirstais įrodymais Aleksandras Legkovas nusipelnė, jog iš jo būtų atimti olimpiniai aukso ir sidabro medaliai.

CAS patenkino Legkovo* ir kitų 27 atletų pateiktą apeliaciją bei panaikino jų diskvalifikaciją, o tai reiškė, kad jų Sočyje pasiekti rezultatai nebuvo anuliuoti ir medaliai jiems gražinti. Tačiau dėl tokio sprendimo įsiutęs TOK neleido jiems dalyvauti Pjongčango žaidynėse, kurios turėjo prasidėti po savaitės.

Dar vienam iš trijų Aleksandrų – Sočio bobslėjaus medalininkui ir vėliavnešiui Zubkovui** pasisekė mažiau nei

* CAS 2017/A/5379 Aleksander Legkov v. International Olympic Committee (TOK) (aut. past.).

** CAS 2017/A/5422 Aleksandr Zubkov v. International Olympic Committee (TOK) (aut. past.).

Legkovui. CAS parėmė TOK sprendimą iš jo atimti du Sočyje iškovotus aukso medalius* ir neleido jam pasirodyti Pietų Korėjoje. Atsimenu, kad po savo triumfo Sočyje Zubkovas Irinai Rodionovai padovanojo deimantinį vėrinį ir auskarus. Irina tada savaitę praleido klausinėdama manęs, kaip padalyti šias dovanas. Kai ji apie tai užsiminė dešimtą kartą, atsakiau, kad pasiliktu dovanas, nes man iš Zubkovo nereikia nieko. Dabar man geriausia dovana yra ta, kad jo karjera baigėsi.

Galiausiai Pjongčango olimpiadoje dalyvavo 168 neutralūs atletai iš Rusijos, bet jie kovojo ne su Rusijos vėliava. Praėjus trims dienoms po žaidynių TOK atkūrė Rusijos olimpinio komiteto veiklą, o po šešių mėnesių tą patį padarė ir WADA su RUSADA veikla. Švytuoklė siūbavo, tačiau ne ta linkme.

* Atskirai priimtais sprendimais TOK ir Tarptautinė biatlono federacija Sočio medalius atėmė iš trijų kitų sportininkų (aut. past.).